

Esitys Etelä-Savon Ohjaamo-toiminnaksi nuorille uudessa maakunnassa

1. Esityksen laadintaprosessi	2
2. Ohjaamojen nykytila Suomessa	3
2.1. Etelä-Savon Ohjaamoiden nykytilanne	4
2.1.1. Ohjaamo Olkkari Mikkeli	6
2.1.2. Pieksämäen Ohjaamo Pientare	8
2.1.3. Savonlinnan seudun Ohjaamo	10
3. Nuorten osallisuus	11
4. Esitys Ohjaamo-toiminnaksi uudessa maakunnassa 2021	12
4.1. Ydintiimi	12
4.1.1. Maakunnallisen Ohjaamo-toiminnan johtaja	12
4.1.2. Pienten kuntien edustaja	13
4.1.3. Nykyisen TE-toimiston Ohjaamo-koordinaattori	13
4.1.4. Etelä-Savon etsivän nuorisotyön aluekoordinaattori	14
4.1.5. Kaupunki-Ohjaamojen vastuuhenkilöiden tehtävät	14
4.2. Maakunnallinen ELO-johtoryhmä	15
4.3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto	15
5. Sopimus pohjainen Ohjaamo-toiminta	16
5.1. Mitä tavoitellaan maakunnallisessa Ohjaamo-toiminnassa ja koordinoinnissa?	17
5.2. Rajapinnat kasvu-, sote- ja sivistyspalveluissa ja kuntien palveluissa	18
5.3. Sähköiset järjestelmät	18
5.4. Kehittämistö ja arviointi	18
5.5. Budjetti	18
6. Linkit ja lähteet	18
LIITE Koonti asiakaskäynneistä nykyisissä Ohjaamoissa	19

1. Esityksen laadintaprosessi

Etelä-Savossa on toiminut laaja verkosto, ns. Ohjaamo-toimijat, vuodesta 2015 saakka. Sitä on kutsunut koolle Etelä-Savon ELY. Tavoitteena on ollut

- pitää toimijat ajan tasalla
- suunnitella yhteistä toimintaa, arviointia ja viestintää
- kehittää pitkäjänteisesti Ohjaamo-toimintaa ja ohjausjärjestelyjä yhdessä.

Etelä-Savon Ohjaamo-toimijat on toiminut verkostomaisesti ja siinä ovat aktiivisesti toimineet Ohjaamojen päälliköt, Ohjaamojen henkilöstö ja taustaorganisaatioiden henkilöstö kunnista, kuntayhtymästä, järjestöistä, oppilaitoksista, valtionhallinnosta ja TE-toimiston henkilöstöstä. Lisäksi mukana on ollut hankkeiden henkilöstöä, esim. Ohjaamoiden tuki -hanke, nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen jäseniä, ohjausasioista ja Ohjaamo-toiminnasta kiinnostuneita. Verkosto on keskittynyt nuorten Ohjaamoon liittyviin keskeisiin asioihin. Dokumentteja kokoontumisista on esim. sivulla <https://peda.net/hankkeet/eejn/ohjaamot/eo/v>.

Vuoden 2017 ja alkuvuoden 2018 aikana Etelä-Savon Ohjaamo-toimijat työstivät Ohjaamo-järjestelyjen periaatteet ja käytännön toimet, jotka tulee olla tulevaisuuden Ohjaamossa uudessa maakunnassa. Tämän yhteisen prosessin kautta esitys on luotu. Lopullisen luonnoksen on koonnut Etelä-Savon Ohjaamojen päälliköt (Mikkeli, Pieksämäki, Savonlinna) ja pienten kuntien edustaja (Puumala) sekä Etelä-Savon ELY. Kirjallisen esityksen laatijat 13.2.2019 kasvupalvelujen valmistelutyöryhmän kokoukseen (<http://www.etela-savo.fi/kasvupalvelut>):

Tuija Toivakainen ELY, johtava asiantuntija
 Seija Laitinen, Ohjaamo Pientare Pieksämäki
 Sari-Anne Ratia, Ohjaamo Olkkari Mikkeli
 Karoliina Helander, Ohjaamo Savonlinna
 Virpi Tuovinen, pienten kuntien edustaja Etelä-Savo (Puumala)

Esitysluonnoksesta on pyydetty kommentit mm. Ohjaamoiden johtoryhmistä ja verkostoilta marras- ja joulukuussa 2018. Luonnosta on kommentoinut myös kasvupalveluiden pilotin valmistelijat sekä TE-toimiston henkilöstöä. Lisäksi luonnosta uuden maakunnan Ohjaamoksi on esitelty nuorille ja keskusteltu myös muissa yhteyksissä, esim. valtakunnallisessa Ohjaamojen ohjausryhmässä, sen pienemmässä rukkaryhmässä, valtakunnallisessa ELO-johtoryhmän valmisteluryhmässä, valtakunnallisilla Ohjaamo-päivillä, ELYn YO-yksikössä, kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostoissa, ELO-johtoryhmässä, TE-toimiston nuorten palvelujen tiimissä, valtakunnallisissa TNO- ja ELO-päivillä jne.

Esityksen sisältöön ovat vaikuttaneet myös erityisesti seuraava hanke sekä selvitykset ja tutkimukset:

- Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen sekä ohjauspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet Etelä-Savossa 2015 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-235-0>),
- Ohjaamoiden tuki – ammattilaisen apuna nuoren parhaaksi -hanke, Ohjaamoiden tuen loppujulkaisu (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-011-1>),
- Nuorten kokema osallisuus ja toimijuus Ohjaamoiden asiakkaana (<https://bit.ly/2vRUSHF>),
- Ohjaamo Olkkarin henkilökunnan kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä (<https://www.theseus.fi/handle/10024/146321>).

2. Ohjaamojen nykytila Suomessa

Ohjaamo on määritelty valtakunnallisen yhteisen toiminnan perusteiden mukaan. On erikseen vielä Ohjaamo-tyyppistä toimintaa, mutta siinä ei täytyy Ohjaamo-perusteiden vähimmäisvaatimukset. Uusin valtakunnallinen Ohjaamon perusteet julkistettiin marraskuun lopussa 2018. Se löytyy linkkiluettelosta. Suomessa Ohjaamoja on noin 60, Etelä-Savossa 3 fyysistä ohjaamoja Mikkelissä, Pieksämäellä ja Savonlinnassa.

Ohjaamo on nuorten alle 30-vuotiaiden kynnyksetön palvelu, jonka toimintamalli rakentuu monialaisesti tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoavasta monialaisesta Ohjaamo-verkostosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta. Ohjaamon avoin toimintamalli kannustaa nuoria ottamaan yhteyttä oman tilanteensa selvittämiseksi myös ilman lähettävää yhteistyötahoa. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria ja edistää koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä.

Nuorten yksilölliset tilanteet huomioiden Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää monia eri vaiheita ja mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja terveydenhoitajan palveluita tähdäten opinto- tai työllistymispolulle pääsyyn ja polulla pärjäämiseen. Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen.

Ohjaamossa työskentelevät ammattilaiset selvittävät nuoren tilanteen ja palvelutarpeen yksilöllisesti tukien nuoren omaa osallistumista. Ohjaamon käytössä on toiminnallisia palveluja, jotka sekä auttavat tunnistamaan nuoren tarpeet että vahvistavat hänen toimintakykyään ja arjessa pärjäämistään. Nuoren kanssa yhteistyössä luodaan suunnitelma sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palveluiden kautta tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään.

Ohjaamon laajaan yhteistyöverkostoon kuuluu viranomaisten, nuorisotyön, oppilaitosten ja työpajojen lisäksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoita, vapaaehtoistyötä tekeviä ja muita nuorten parissa toimivia tahoja. Ohjaamo toimii myös yritys yhteistyön linkkinä paikallisten yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen suuntaan työnantajien ja nuorten kohtaamista edistäen. Ohjaamo-toiminnan vähimmäisvaatimukset:

- Kohderyhmänä ovat kaikki alle 30-vuotiaat nuoret
- Ohjaamo on verkostona toimiva kynnyksetön palvelu nuorille
- Ohjaamossa on myös fyysinen palvelupiste nuorille
- Avoinna vähintään kahtena päivänä viikossa, kolme tuntia päivässä
- Tarjoaa tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea monialaisesti peruspalveluiden ja laajan yhteistyöverkoston kumppanuuksia hyödyntäen
- Yhteistyössä kunta, valtio, kolmas sektori ja yrittäjät
- Yhteistyö eri toimijoiden välillä perustuu sopimuksellisuuteen
- Yhteistyöstä on selkeät sopimukset toimintaan osallistuvien kesken

TEM suosittelee, että Ohjaamo

- on avoinna viitenä päivänä viikossa
- sijaitsee keskeisellä paikalla, jolloin se on helposti nuorten saavutettavissa, ja että osana Ohjaamo toimii liikkuva palvelu
- sijaitsee paikassa, jota nuoret eivät koe leimaavana.

Ohjaamossa on joko fyysisesti läsnä tai sen kautta on saatavissa ainakin seuraavien toimijoiden palvelut:

- TE-toimisto
- Sosiaalityö tai sosiaaliohjaus
- Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut
- Oppilaitokset (vähintään 2. aste)
- Nuorisotyöntekijä tai työvalmentaja tai palveluohjaaja tms. (nimikkeet vaihtelevat)

Ohjaamon työntekijöillä on kiinteä yhteys toiminta-alueen kaikkien kuntien etsivään nuorisotyöhön. Ohjaamon monialaiseen verkostoon kuuluvat ainakin seuraavat toimijat:

- Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä terveystalvelut
- Työpajat sekä kuntouttavaa työtoimintaa ja tukityöllistämispaiikkoja tarjoavat tahot
- Kela

Ohjaamo noudattaa valtakunnallisen Ohjaamo-brändin ohjeistusta.

- Ohjaamo tukee nuoren osallisuutta ja nuorten mahdollisuutta vaikuttaa Ohjaamon toimintaan.
- Nuori osallistuu aktiivisesti oman polkunsu suunnitteluun.
- Nuoret toimivat Ohjaamon toiminnan suunnittelijoina, kehittäjinä ja arvioijina.

2.1. Etelä-Savon Ohjaamoiden nykytilanne

Etelä-Savossa on vuonna 2019 kolme nuorten Ohjaamo: Mikkelin Ohjaamo Olkkari, Pieksämäen Ohjaamo Pientare ja Savonlinnan seudun Ohjaamo. Ohjaamo on koonnut vuonna 2013 alkaneen nuorisotakuun idean mukaisesti nuorten alle 30-vuotiaiden palvelut yhden oven avaisuksi. Nuorisotakuu on vastaus nuorten toiveisiin yhdestä palvelusta, joka on mahdollisimman kynnyksetön. Antikaisen ym. (2018, s. 17) selvityksen mukaan Ohjaamojen toimivuuden kannalta on tärkeää, että Ohjaamo taipuu asiakaslähtöisesti nuoren tarpeisiin vastakohtana sille, että nuoren olisi taivuttava julkisten palvelujen järjestelmään. Joulukuun alussa vuonna 2018 Ohjaamoja on Suomessa noin 60.

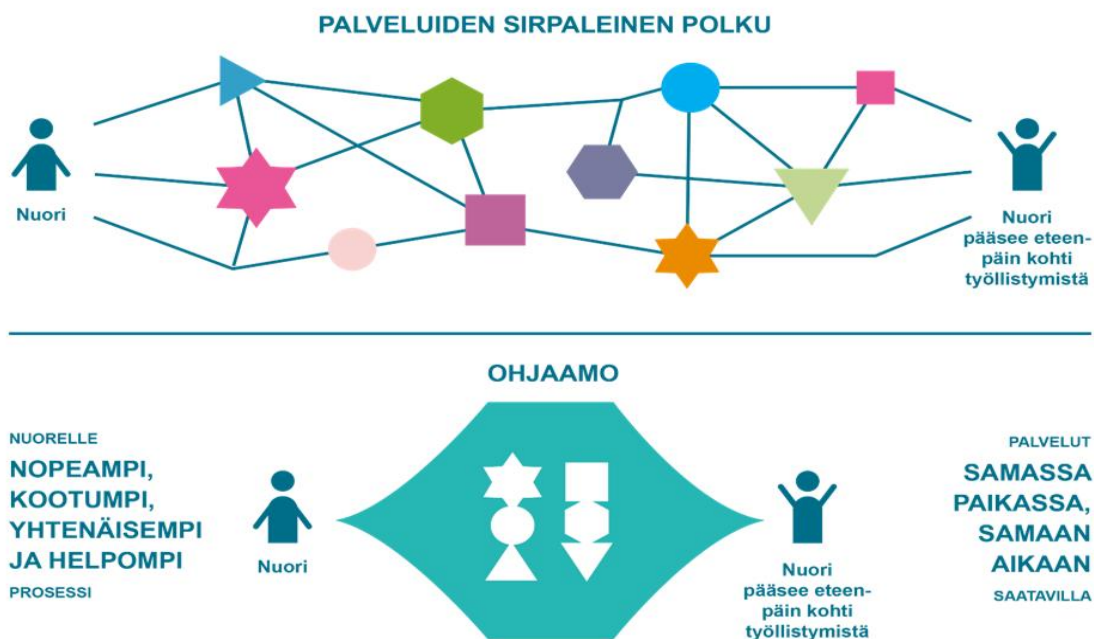
Etelä-Savon Ohjaamot nuorille 2019

Kuva 1: Etelä-Savon Ohjaamot vuoden 2019 alussa

Nuorisotakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle pyritään tarjoamaan työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Nykyisen hallitusohjelman (Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan) kärkihankkeen tavoitteena on kehittää nuorisotakuuta suuntaan, jossa vastuu tukea tarvitsevasta nuoresta on yhdellä taholla, mutta palveluja tarjotaan monialaisesti. (Antikainen ym. 2018, s. 16.) Tämä tarkoittaa sitä, että vastuu tukea tarvitsevistä nuorista on yhdellä taholla eli Ohjaamossa, jossa nuori saa palveluja monialaisesti.

Alla on kuvattu nuoren palvelujen sirpaleista polkua ilman Ohjaamoa ja sen alla Ohjaamon palveluja yhteen koottuna.

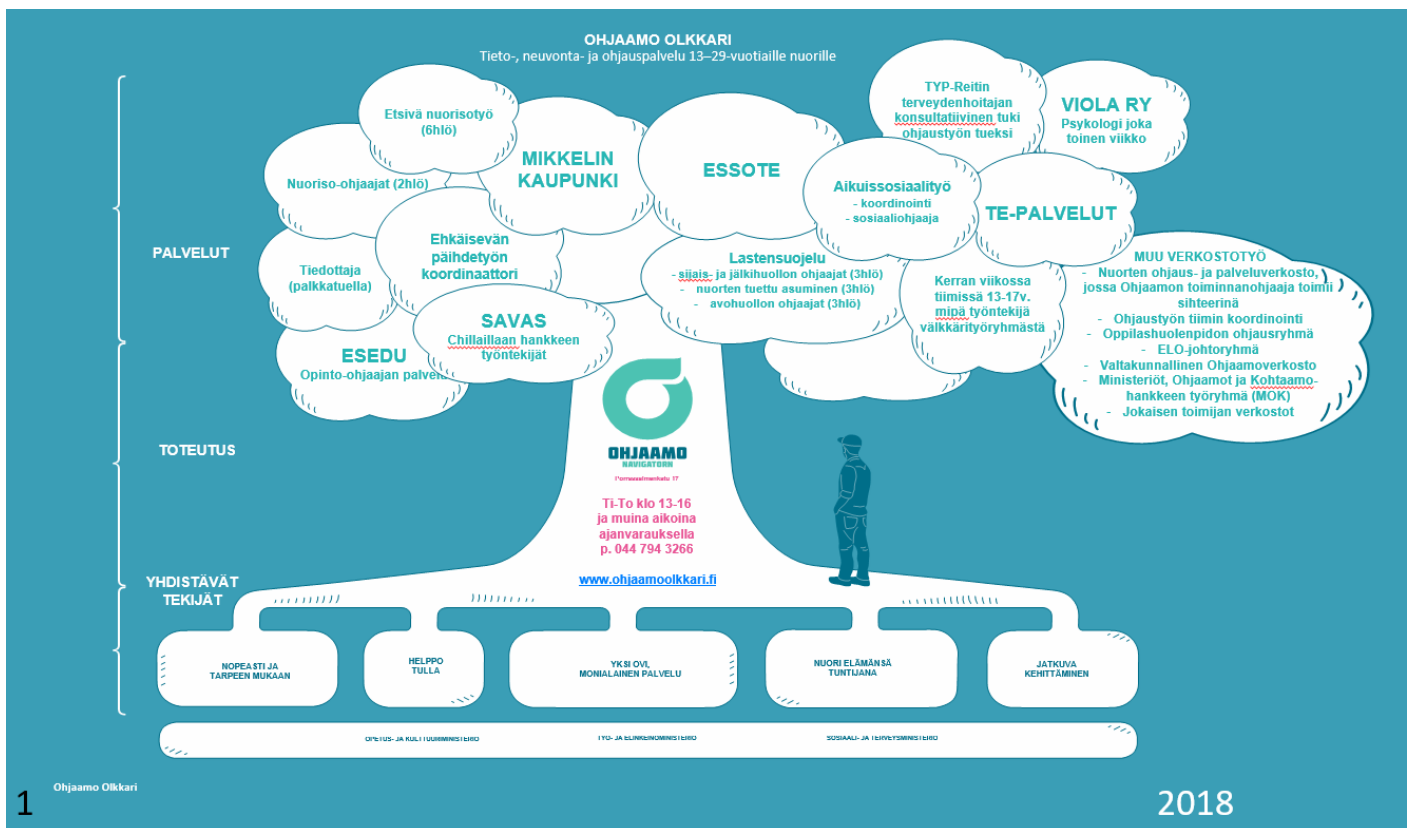
Kuva 2: Nuoren palveluiden sirpaleinen polku ylhäällä ja Ohjaamon palvelut monialaisena yhteen koottuna palveluna nuorisotakuun mukaisesta alhaalla

2.1.1. Ohjaamo Olkkari Mikkeli

Palvelumalli: Ohjaamo Olkkari Mikkeli on paikka, jossa jokaiselle 13—29-vuotiaalle annetaan mahdollisuus saada henkilökohtaista tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea työhön, koulutukseen, arkeen ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Ohjaus- ja neuvontapalvelussa voi asioida anonyymisti, ilman ajanvarausta sekä lähetettä joka tiistai, keskiviikko ja torstai klo 13—16. Päivystyspuhelin palvelee joka arkipäivä klo 9—16 ja yhteyttä voi ottaa myös sähköpostilla ja Ohjaamo Olkkarin nettisivujen yhteydenottolomakkeen kautta, jotka käsitellään päivittäin.

Ohjaamo Olkkari on toiminut Ohjaamona vuodesta 2016 saakka ja Ohjaamotyypisenä toimintana vuodesta 2011 saakka nuorten palvelun tarpeesta. Sen toiminnasta on haettu malleja eri puolelta Suomea ja se on Suomen ensimmäisiä Ohjaamoja.

Ohjaamo Olkkarissa tuetaan nuorten osallisuutta. Nuori on oman asiansa asiantuntija, jota arvostetaan ja huomioidaan nuoren kanssa työskenneltäessä. Nuori on oman polkunsa suunnittelija. Ohjaamo Olkkarissa nuorille tarjotaan maksuttomia tiloja omien toimintojen toteuttamiseen tarjoamalla nuorten omaehtoisiiin ryhmätoimintoihin ammattilaisten ohjaustyön tukea ja kuulemalla nuoria heitä koskevista asioista sekä kehittämällä palveluita ja ohjausta heidän kanssaan yhteistyössä.

Kuva 3: Mikkelin Ohjaamo Olkkarin tarjoamat palvelut nuorille vuoden 2019 alussa

Toimijat: Ohjaamo Olkkarissa työskentelevät Mikkelin kaupungin nuoris-ohjaajat (2), etsivät nuorisotyöntekijät (6), ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, tiedottaja, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta, aikuissosiaalityöstä, toiminnanohjaaja ja sosiaaliohjaaja, lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon ohjaajat (3),

avohuollon ohjaajat (3) ja nuorten tuetun asumisen ohjaajat (3) sekä Savaksen Chillailaan-hankkeen työntekijät hankekauden ajan.

Ohjaamo Olkkarissa palveluita ajanvarauksella tarjoavat edellä kuvattujen toimijoiden lisäksi toinen aikuissosiaalityön sosiaaliohjaaja tarpeen mukaan, kerran viikossa Etelä-Savon TE-toimiston asiantuntija, joka toinen viikko Etelä-Savon ammattiopiston opinto-ohjaaja ja Viola ry:n psykologi. Tämän lisäksi Ohjaamo Olkkarin monialainen verkosto saa konsultatiivista terveydenhoitajan tukea ohjaustyönsä tueksi TYP-Reitin terveydenhoitajalta kerran viikossa ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalveluiden välkkarityöryhmästä on nimetty yhteyshenkilö Ohjaamo Olkkarin monialaiseen tiimiin, johon työntekijä osallistuu kerran viikossa. Näiden toimijoiden lisäksi toimintaa kehittää, suunnittelee ja toteuttaa monia eri toimijoita Ohjaamo Olkkarin verkostosta kunnan, valtiohallinnon, järjestöjen ja nuorten itsensä taholta.

Ohjaamo Olkkarin keskeiset asiantuntijaverkostot: Ohjaamo Olkkarissa on vakiintunut matalan kynnyksen verkostotyön malliksi kerran viikossa kokoontuva eri ammattialojen edustuksesta koostuva asiakastiimi. Asiakastiimin tarkoitus on käsitellä Ohjaamo Olkkarin matalan kynnyksen yhteydentotot, katsoa nuorelle omatyöntekijä häntä askarruttavaan asiaan sekä tarjota eri ammattialojen toimijoille mahdollisuuden konsultoida toisiaan. Asiakastiimin lisäksi Ohjaamo Olkkarin eri ammattialojen toimijat kokoontuvat joka toinen viikko isoon tiimiin. Isossa tiimissä käsitellään yhteisiä Ohjaamo Olkkarin työhön liittyviä asioita, kuten yhteiset työtilat ja niiden käytänteet, asiakasohjaus, yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet, Ohjaamo Olkkariin tutustumiskäynnit, asiakaspalautteiden keräys, paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen Ohjaamotyö jne.

Ohjaamo Olkkarista koordinoidaan Mikkelissä 13—29-vuotiaiden kanssa työskentelevien ammattilaisten laajempaa verkostoa, ohjaustyön tiimiä, joissa edustajat ovat kunnasta, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalveluiden kuntayhtymästä, oppilaitoksista, valtiohallinnosta ja järjestöistä. Ohjaustyön tiimin tavoitteena on verkostoitua ja jakaa tietoa eri toimijoiden palveluista. Ohjaustyön tiimissä on myös mahdollisuus keskustella ilmiöistä, jotka koskettavat 13—29-vuotiaita sekä suunnitella ja kehittää yhteisiä toimintoja ja palveluita ikäryhmää varten.

Nuorisolain (1285/2016) mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa Ohjaamo Olkkarissa. Sen puheenjohtajana toimii liikunta- ja nuorisopalveluiden johtaja ja sihteerinä Ohjaamo Olkkarin toiminnanohjaaja. Verkosto koostuu kunnan, sosiaali- ja terveystalveluiden kuntayhtymän, valtiohallinnon, oppilaitosten, seurakunnan, järjestöjen ja nuorisovaltuuston edustuksesta. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle on laissa annettu seuraavat tehtävät: 1. koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi; 2. edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus; 3. suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi; 4. edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken (Nuorisolaki 1285/2016).

Toiminnan tavoitteena ja periaatteena Mikkelissä on nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen, päihteidenkäytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla, terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen, nuorten ohjaus- ja palveluverkoston monialainen johtaminen ja toteuttaminen, varhainen tunnistaminen ja puuttuminen ja tuki nuorelle ja

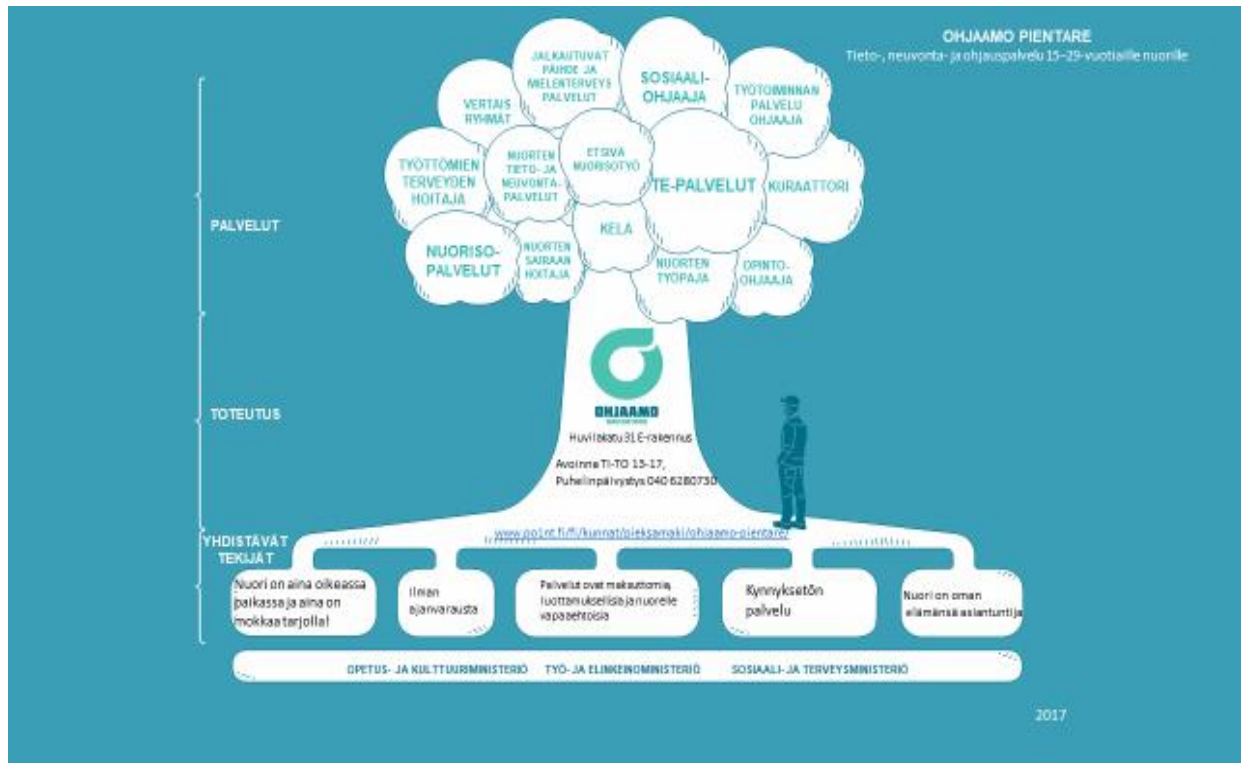
vanhemmalle, koulupudokkuuden ehkäisy ja toimivat nivelvaiheikäytännöt ja toimintamallit (Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston käsikirja 2017).

Nuorten ryhmätoiminnot ja osallisuus: Ohjaamo Olkkarissa tuetaan nuorten osallisuutta. Nuori on oman asiansa asiantuntija, jota arvostetaan ja huomioidaan nuoren kanssa työskenneltäessä. Nuori on oman polkunsuunnittelija. Ohjaamo Olkkarissa nuorille tarjotaan maksuttomia tiloja omien toimintojen toteuttamiseen tarjoamalla nuorten omaehtoisiin ryhmätoimintoihin ammattilaisten ohjauksen tukea ja kuulemalla nuoria heitä koskevissa asioissa sekä kehittämällä palveluita ja ohjausta heidän kanssaan yhteistyössä.

2.1.2. Pieksämäen Ohjaamo Pientare

Palvelumalli: Pieksämäen Ohjaamo Pientareen palvelumalli on rakennettu kunnan perustyöhön, jokainen Ohjaamo-toimija jakaa omaa asiantuntijuuttaan Ohjaamo-toimijoiden käyttöön. Lähtökohdaksi on se, että nuori on Ohjaamossa aina oikeassa paikassa ja saa palvelua Ohjaamosta kynnyksettömästi. Kuukauden päivystysvuorot on jaettu Ohjaamo-toimijoiden kesken nuorten tarpeiden mukaan. Ohjaamolta nuori saa oman työntekijän, joka ohjaa nuorta tarvittaviin palveluihin, kulkee nuoren rinnalla ja tarvittaessa jalkautuu nuoren mukaan. Ohjaamo on nuorten alle 30-vuotiaiden kynnyksetön palvelupaikka, jonka toimintamalli rakentuu monialaisesti tietoa, ohjausta ja tukea tarjoavasta Ohjaamosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta.

Ohjaamon tavoitteena on tukea erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria ja edistää koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Nuorten yksilölliset tilanteet huomioiden Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää monia eri vaiheita. Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palveluiden kautta tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään.

Kuva 4: Pieksämäen Ohjaamo Pientareen tarjoamat palvelut nuorille vuoden 2019 alussa

Toimijat: Ohjaamo Pientareessa toimivat seuraavat työntekijät: etsivät nuorisotyöntekijät, nuorten sairaanhoitaja, TE-palvelujen Ohjaamo-koordinaattori/nuorten asiantuntija, TE-palvelujen psykologi, sosiaali-ohjaajat, työtoiminnan palveluohjaajat, toisen asteen kuraattorit, jalkautuvat MiPä-palvelut, toisen asteen opot, työttömien sairaanhoitaja, nuorten työpajaohjaajat.

Ohjaamo Pientareen keskeiset asiantuntijaverkostot ovat seuraavat: Ohjaamo Pientare toimii kaikissa nuorten palveluita koskevissa verkostoissa hyvässä yhteistyössä. ELO-johtoryhmässä on asiantuntijajäsenenä Seija Laitinen. Nuorisolain (1285/2016) mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa Ohjaamo Pientareen toiminnoissa mukana olevien tahojen luona vuorotellen. Ohjaus- ja palveluverkosto on nimeltään KATISKA ja se voi kokoontua useamminkin, mikäli tarvetta on. Verkoston koollekutsujana toimii lasten ja nuorten hyvinvointikoordinaattori.

Verkoston jäsenenä on henkilöjä kunnan sosiaali- ja terveystalouksista, sivistystoimesta, valtionhallinnasta, oppilaitoksista ja seurakunnasta. KATISKAN tehtävänä on mm. edistää nuorille suunnattujen palveluiden yhteensovittamista, suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi, koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida saadun tiedon pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Lisäksi nuorten ohjaus- ja palveluverkosto KATISKAN tulee edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

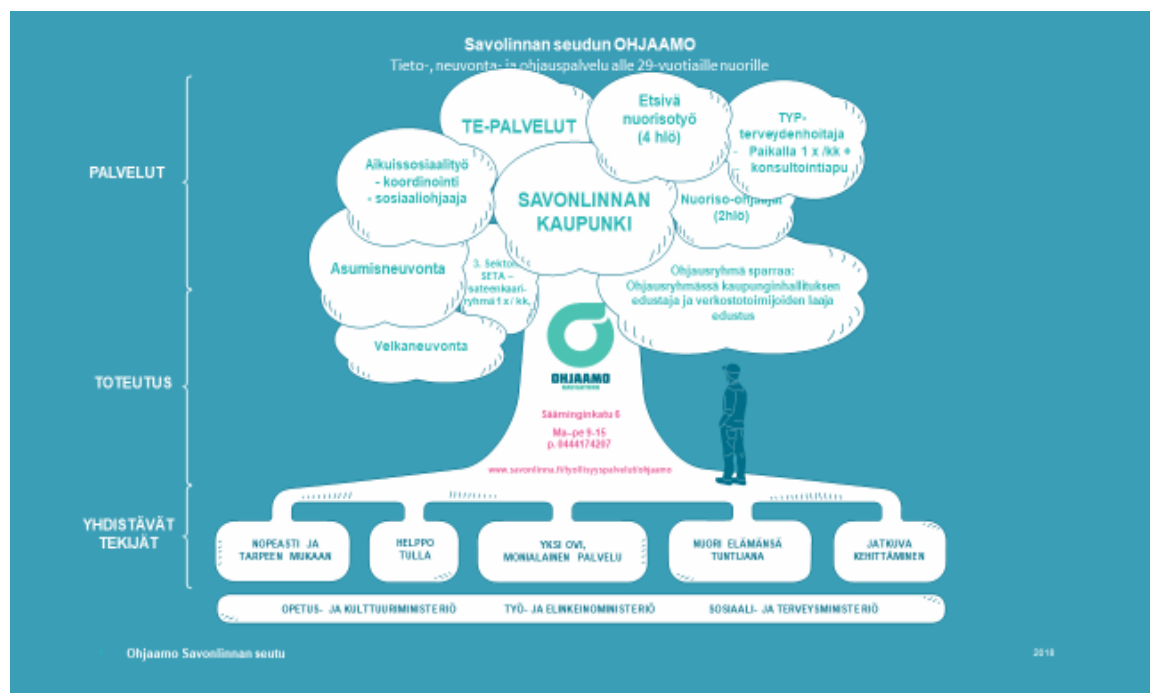
Nuorten ryhmätoiminnot ja osallisuus Ohjaamo Pientareella: tuetaan nuorten osallisuutta mm. tarjoamalla nuorten omaehtoisiin ryhmä- ja vertaisryhmä toimintoihin maksuttomia tiloja sekä tarvittaessa ammattilaisten ohjaustyön tukea. Nuori on oman

asiansa asiantuntija, jota arvostetaan ja huomioidaan nuoren kanssa työskenneltäessä kuulemalla nuoria heitä koskevissa asioissa sekä kehittämällä palveluita ja ohjausta heidän kanssaan yhteistyössä. Vuoden 2019 alussa nuorten omat ryhmä- ja vertaistoiminnot koostuvat seuraavista toiminnoista: Nuorten oma Animeryhmä, (nuorten itsensä perustama ja vetämä) Esedun lähihoitajaopiskelijoiden toteuttama Neulomisryhmä, SPR:n vapaaehtoisten toteuttama läksykerho. Lisäksi on otettu käyttöön Po1nt.fi:n verkko-chat ja läksytuki.

2.1.3. Savonlinnan seudun Ohjaamo

Palvelumalli: Savonlinnan seudun Ohjaamo perustettiin hankepohjaisena, Savonlinnan Nuorisotoiminnan Tuki ry:n INTO-hankkeen osana vuosina 2015 – 2017. Ohjaamo-toiminta siirtyi Savonlinnan kaupungin hallinnoimaksi vuonna 2018. Savonlinnassa Ohjaamo hallinnoi työllisyyspalvelut. Ohjaamo muutti kaupungintalon pienestä toimistotilasta Sääminkitaloon Savonlinnan keskustaan syyskuussa 2018. Koska Savonlinnassa Ohjaamon koordinoitavastuu on työllisyyspalveluissa, on toiminnan yksi suurimmista painotuksista työllisyys- ja koulutuspolkujen avaaminen nuorisotakuun mukaisesti.

Savonlinnan Seudun Ohjaamo palvelee nuoria ilman ajanvarausta arkin klo 9 – 15, ja puhelinpäivystys on samaan aikaan. Ohjaamolta saa ohjausta elämän erilaisiin kysymyksiin, muun muassa työllisyyteen, koulutusvaihtoehtoihin, vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, vertaistoimintaan, ja voi Ohjaamolle tulla ihan vaan kahvillekin niitä näitä turisemaan.

Kuva 5: Savonlinnan seudun Ohjaamon tarjoamat palvelut nuorille vuoden 2019 alussa

Toimijat: Ohjaamo-toimijoita ovat tammikuussa 2019 työllisyyspalveluiden ohjaamokoordinaattori ja työsuunnittelija, kaupungin etsivät nuorisotyöntekijät (4 henkeä), nuorisotyöntekijät (1,5 ja 0,5 henkeä Ankkuri-toiminnassa), TE-toimiston

asiantuntija, sosiaalityöntekijä, asumisneuvojat, terveydenhoitaja, velkaneuvoja sekä Varamiespalvelun työntekijä.

Savonlinnan seudun keskkiset asiantuntijaverkostot: Yhteistyöverkosto Ohjaamossa on kattava. Ohjausryhmä kokoontuu parin kuukauden välein tavoitteenaan kehittää Ohjaamon toimintaa ja ylläpitää yhteistyöverkostoa sekä päivittää tietoja ja huolenaiheita eri toimijoiden kanssa. Ohjausryhmän puheenjohtaja on kaupunginhallituksen asettama kaupunginhallituksen jäsen. Ohjausryhmässä on edustus sairaanhoitopiiristä, KELAsta, TE-toimistosta, asumisneuvonnasta, kriisikeskuksesta, ammatti- ja aikuiskoulutuksesta, kaupungin nuorisotyöstä ja työllisyyspalveluista. Ohjausryhmä on koostettu Ohjaamo-toimijoista, jotka antavat konsultatiivista tukea Ohjaamo-toimintaan tai ovat itse Ohjaamon tiloissa fyysisesti.

Nuorten ryhmätoiminnot ja osallisuus Savonlinnan seudun Ohjaamossa:

Nuorten osallisuuden kehittäminen on Savonlinnan seudun Ohjaamossa yksi vuoden 2019 teemoista. Ensimmäisenä toimintavuonna kaupungin hallinnoimana ei ryhmätoimintoja tai toiminnan suunnittelua nuorten kanssa pystytty toteuttamaan kovinkaan laajasti. Ohjaamo järjesti avajaiset ja pikkujoulut, joissa vieraili mukavasti väkeä.

Vuonna 2019 kehityskohteena on tiedotus, verkostoyhteistyö ja maakunnallisen toimintamallien kehittäminen yhteistyössä maakunnan muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena vuodelle 2019 on lisätä Ohjaamo-toiminnan vaikuttavuutta. Tässä mittarina käytetään Ohjaamo-käyntien määrää, Ohjaamosta eteenpäin ohjautuneiden asiakkaiden määrää ja Ohjaamon aktiivisten yhteistyöverkostotoimijoiden määrää.

3. Nuorten osallisuus

Nuorten osallisuus on Ohjaamon perusta. Osallisuutta voidaan kannustaa muodollisesta epämuodolliseen toimintaan ja ohjatusta nuorten itsensä ohjaamaan ja subjektina toimimiseen, toimijuutta korostamalla. Olennaista on, että nuori itse on oman palvelunsa määrittäjä ja suunnittelija.

Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa Ohjaamonsa kehittämiseen ja palveluihin esim. valtakunnallisen asiakaspalautekyselyn avulla. Ohjaamossa on myös nuorten vaikuttajaryhmiä, lastensuojelussa on nuorten kehittäjäryhmä lastensuojelun asiakkaista, peruspalveluiden arvioinnissa käsitellään nuorisotyön palvelut ja siinä yhteydessä myös Ohjaamon palvelut. Paikallisissa Ohjaamoissa on lisäksi mahdollista käynnistää vertaisryhmiä nuorten itsensä toiveesta sekä myös heidän vetämänään. Ohjaamo tukee nuorten omaehtoista toimintaa mm. tarjoamalla maksuttomia tiloja.

Maakunnallinen nuorisovaltuusto perustetaan vuonna 2019. Jokaisesta maakunnan kunnasta valitaan yksi nuori ja varaedustaja sekä lisäksi 9 jäsentä avoimella haulla esim. nuorisojärjestöille jne. Tämä edustaa muodollista nuorten osallisuutta maakunnassa. Osallisuuden yksi muoto onkin demokratiakasvatus sekä yhteisöllinen ja osallistavan toimintakulttuurin luominen.

Ohjaamo-toiminnassa aikuisen rooliksi voisi määritellä kumppanina toimimisen, mikä avaa nuorelle erilaisia osallisuuden mahdollisuuksia. Tämän mukaan tulevaisuuden Ohjaamossa on tärkeää luoda sellainen lähestymistapa, että nuoret pääsevät sen toiminnan suunnitteluun, toimintaan ja arvioivaan kehittämiseen monella tavalla.

Suoraan nuorilta kerätyssä valtakunnallisessa Ohjaamojen asiakaspalautteessa lokakuussa 2018 (<https://bit.ly/2RTudUv>) Ohjaamoissa saatu ohjaus sai arvosanan 9,17, kun asteikkona on 4–10. Nuorten kokemukset tarvitsemansa tiedon tai tuen saamisesta Ohjaamosta ja miten ohjaaja on kuunnellut heitä, olivat 96–97-prosenttisesti myönteisiä. ”Sain osallistua itseäni koskevaan päätöksentekoon” -väittämään vastasi myönteisesti 93 prosenttia. (Määttä & Riikonen 2018.) Etelä-Savon Ohjaamot ovat osallistuneet valtakunnalliseen Ohjaamojen asiakaspalautteen keruuseen kaikkina vuosina.

4. Esitys Ohjaamo-toiminnaksi uudessa maakunnassa 2021

Uuteen maakuntaan vuonna 2021 esitämme maakunnallista Ohjaamo-toimintaa seuraavasti tiivistettynä: Ohjaamo-toiminta maakunnallisesti pohjautuu kirjallisiin sopimuksiin, mikä on lähellä **allianssi-tyyppistä sopimista**. Se sisältää nykyiset kolme toimivaa kaupunki-Ohjaamo Mikkeliissä, Pieksämäellä ja Savonlinnassa sekä muista pienemmistä kunnista Ohjaamo-tyyppisen toiminnan. **Maakunnallista** Ohjaamo-toimintaa johtaa **Ohjaamo-toiminnan johtaja**. Ydintiimin muodostavat **ohjaamotoiminnan johtaja ja kolmen kaupunki Ohjaamon vastaavat sekä 1 edustaja pienistä kunnista, etsivän nuorisotyön aluekoordinaattori ja nykyisen TE-toimiston Ohjaamokoordinaattori**. Uutta tässä pelkistetyssä kuvassa on maakunnallinen Ohjaamo-toiminnan johtajan rooli, muut ovat jo olemassa olevia ja toimivia käytäntöjä. Uutta on myös se, että entistä järjestelmällisemmin sovitaan kirjallisesti yhteisestä toiminnasta ja pienet kunnat pääsevät mukaan Ohjaamo-toimintaan.

Kaikissa Etelä-Savon kunnissa toimii etsivä nuorisotyöntekijä. **Pienissä kunnissa Ohjaamo-toiminnan yhdyshenkilönä toimii kunnan etsivä nuorisotyöntekijä**. Kunnan etsivä nuorisotyöntekijä päivystää kunnassa sovitussa tilassa kunnan nuorten palvelutarpeen mukaisesti tarjoten Ohjaamo-tyyppistä palvelua esim. 2 t/1 krt/vko. Pienten kuntien etsivillä nuorisotyöntekijöillä on mahdollisuus konsultoida, saada työpariapua ja muuta apua kaupunki-Ohjaamoista Mikkelistä, Savonlinnasta ja Pieksämäeltä. Pienten kuntien nuorilla on myös mahdollisuus tai oikeus ryhmätoimintaan ja muuhun ohjaukseen kaupunki-Ohjaamoissa.

4.1. Ydintiimi

Ydintiimin muodostavat Ohjaamo-toiminnan johtaja, kolmen kaupungin Ohjaamo-vastaavat, edustaja pienistä kunnista, etsivän nuorisotyön aluekoordinaattori ja nykyisen TE-toimiston Ohjaamo-koordinaattori.

4.1.1. Maakunnallisen Ohjaamo-toiminnan johtajan tehtäviä uudessa maakunnassa ovat mm. seuraavat nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi ja hankalien elämäntilanteiden ennaltaehkäisemiseksi:

- vastaa Ohjaamon operatiivisesta johtamisesta johtajasopimuksen mukaisesti
- huolehtii sopimusneuvotteluiden onnistumisesta allianssi-mallin tai muun sopimus pohjaisen mallin mukaisesti
- neuvottelee Ohjaamon resurssit
- tukee Ohjaamon ja sen kumppaneiden henkilöstön hyvinvointia
- kehittää Ohjaamon tuottavuutta ja pitkäaikaisia myönteisiä vaikutuksia
- vastaa Ohjaamon arviointi- ja palautekäytäntöjen toimeenpanosta ja sujuvuudesta
- tuottaa säännöllistä määrä- ja laatutietoa päätöksenteon ja kehittämisen tueksi

- valmistelee ja esittää budjetin, talous- ja toiminnan seurannan ELO-johtoryhmälle ja muille maakunnan elimille
- vastaa Ohjaamon viestinnästä.

4.1.2. Pienten kuntien edustajan tehtävänä maakunnallisessa Ohjaamo-toiminnassa on nostaa maaseutualueiden nuorten tilannetta esiin maaseudun nuorten näkökulmasta, tuoda pienten kuntien näkökulmaa sekä toimia linkkinä nuorisotyön edustajana Ohjaamo-toimintaan, missä olennaista on jatkuvuus ja pysyvyys. Pienten kuntien edustajan ja etsivän nuorisotyön aluekoordinaattorin tehtävät eivät tule samasta kunnasta. Kunta voi itse määrittää, millaisella tehtävänkuvalla ja roolilla pienten kuntien edustaja valitaan tähän tehtävään. Tällä hetkellä näyttää siltä, että pienten kuntien edustajan rooli on pitää yhteyttä toisiin pieniin kuntiin ja kerätä tietoa ja kannustaa osallistumista Ohjaamo-toimintaan. Pienten kuntien edustajan tehtävä voisi kiertyä kahden vuoden välein eri kunnista.

Maakunnallinen Ohjaamo ja Ohjaamo-toiminta pienissä kunnissa eivät korvaa paikallisia palveluja ja verkostoja nuorten hyväksi. Pienten kuntien nuorisotoimen palvelut (esim. nuorisotyöntekijät ja etsivät nuorisotyöntekijät) sekä nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (erityisesti Po1nt) on tärkeä säilyttää paikkakunnissa ja tarjota lisäksi maakunnallisen Ohjaamon avulla syrjäisempien alueiden nuorille mahdollisuuksia osallisuuteen eri menetelmien avulla.

4.1.3. Nykyisen TE-toimiston Ohjaamo-koordinaattorin tehtävät ovat Suomessa maakunnallisia seuraavasti ja ne on määritelty tällä hetkellä valtakunnallisesti suosituksena. Tehtävät ovat valtakunnallisesti yhteneväisiä ja ne on määritelty valtakunnallisesti yhdessä kaikkien Ohjaamojen kanssa.

- Rakentaa alueen tai maakunnan Ohjaamojen välistä verkostoa
 - Järjestää alueellisia ja maakunnallisia tapaamisia Ohjaamo-toimijoille ja toimintaa suunnitteleville
 - Pitää yhteyttä alueensa kuntiin
 - Ohjaamojen vertaisoppimisen ja -tuen mahdollistaminen
 - Oman alueen Ohjaamojen yhteystietojen ylläpito
 - Koordinoi maakunnan Ohjaamojen koordinaattoreiden tapaamisia
 - Koordinoi aluejohtoryhmää tai alueen yhteistyöryhmää
- On mukana kehittämässä kuntien, alueiden ja maakunnan Ohjaamo-toimintaa
 - Osallistuu maakunnallisen toiminnan rakentamiseen
- Tekee verkostotyötä alueella (alueen etsivä nuorisotyö, oppilaitokset, yritykset yms.)
 - On mukana alueen ELO-toiminnassa ja jakaa sen puitteissa tietoa
- Kerää tietoa alueensa Ohjaamoista, niiden toiminnasta ja kuulumisista
- Jakaa tietoa Ohjaamo-toiminnasta ja tukee Ohjaamoja niiden viestinnässä
- Toimii Ohjaamojen työntekijöiden tukena
 - Osallistuu mahdollisesti Ohjaamossa työskentelyyn
 - On mukana kehittämispäivissä yms.
 - Tapatumien suunnittelu ja toteuttaminen
- Osallistuu valtakunnallisen Ohjaamo-toiminnan kehittämiseen

Mikäli koordinaattori on TE-palvelujen asiantuntija, voi tehtäviin kuulua lisäksi

- TE-asiantuntijoiden resurssin jakaminen ja tiimin ylläpitäminen
- Jonkin verran asiantuntijatyötä
- Tiedon jakaminen TE-toimiston sisällä (missä Ohjaamoja on, mitä ne tarjoavat, kenet sinne kannattaa ohjata jne.)
- Työllistymiseen liittyvien tapahtumien järjestäminen

4.1.4. Etelä-Savon etsivän nuorisotyön aluekoordinaattorin (30 % varsinaisen etsivän nuorisotyöntekijän työajasta) tehtävät alueellisessa koordinaattorin työssä:

- Alueen toimintasuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen
- Alueellisten säännöllisten tapaamisten ja koulutusten järjestäminen
- Alueen yhteystietojen ylläpitäminen ja lähettäminen eri yhteistyötahoille
- Tiedottaminen omalla alueella
- Ajankohtaisen tiedon välittäminen ja yhteistyö aluehallintoviraston ja osaamiskeskuksen kanssa
- Alueen etsivien arjen ja käytännön kysymyksiin vastaaminen
- Yhteistyö kansallisen koordinaattorin kanssa mm. tapaamiset, blogikirjoittaminen, kartoitukset, vaikuttamistyö
- Alueen uusien etsivien perehdyttäminen
- Yksilökohtaiset tapaamiset yksin työtätekeville

Etsivän nuorisotyön aluekoordinaattorin tehtävä on perustettu Etelä-Savoon vuonna 2018 ja tehtävä perustuu Itä-Suomen AVIn ohjaukseen siitä, että maakunnassa on aluekoordinaattori hoitamassa näitä tehtäviä vakinaisesti sen mukaan, miten kunnat hakevat vuosittain avustusta AV:ltä etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkaamiseen.

Suomeen on perustettu vuonna 2018 myös Etsivän nuorisotyön osaamiskeskus, joka kehittää ja yhdenmukaistaa etsivää nuorisotyötä valtakunnallisesti (Ks. Etsivän nuorisotyön osaamiskeskuksen sivua <https://www.tpy.fi/etsivan-nuorisotyon-osaamiskeskus/yhteystiedot>). Kehittämistyöhön kuuluvat mm. etsivien nuorisotyöntekijöiden yhteistyön tiivistäminen ja osaamisen vahvistaminen sekä etsivään nuorisotyöhön ohjaavien järjestelmien ja toimintamallien kehittäminen ja koordinaatio. Osaamiskeskus tukee myös etsivien nuorisotyöntekijöiden esimiesten ja johdon työtä, analysoi ja raportoi tietoa etsivästä nuorisotyöstä ja kehittää e-mentorointitoimintaa. Etsivän nuorisotyön tunnettuutta lisätään viestinnän avulla. Alueellisen etsivän nuorisotyön koordinaattorin työpanos on oleellinen niin viestien viejänä kuin tuojana Ohjaamo-tiimiin kaikkien Etelä-Savon kuntien osalta.

4.1.5. Kaupunki-Ohjaamojen vastuuhenkilöiden tehtävät: Kaikki Etelä-Savon Kaupunki-Ohjaamot täyttävät valtakunnalliset Ohjaamo-kriteerit. Kaupunki-Ohjaamon vastuuhenkilöt osallistuvat ydintiimin toimintaan ja vastaavat paikallisen kaupunki-Ohjaamon toiminnasta ja sen kehittämisestä yhdessä verkoston kanssa. Kaupunki-Ohjaamojen vastuuhenkilön tehtävät:

- Vastaa tarkoituksenmukaisten toimijoiden osallistumisesta Ohjaamotoimintaan ja Ohjaamon sidosryhmäyhteistyöstä
- Vastaa Ohjaamon toimivuudesta palvelurakenteena yhteistyössä Ohjaamossa työskentelevien asiantuntijoiden ja Ohjaamo-verkoston kanssa
- Vastaa Ohjaamon operatiivisesta johtamisesta ja verkoston johtamisesta yhteistyössä Ohjaamossa toimivien asiantuntijoiden lähiesimiesten kanssa
- Toimii Ohjaamon edustajana eri verkostoissa ja työryhmissä paikallisesti ja valtakunnallisesti
- Kerää, välittää ja kehittää tiedon tuotantoa päätöksenteon perustaksi
- Kehittää yhteistyössä toimijoiden kanssa yhteistyön muotoja ja palveluiden sisältöjä sekä vaikuttavuuden arviointia
- Vaikuttavuuden arviointi Ohjaamon ja laajemmin nuorten palveluiden osalta, tilastointi, seuranta ja raportointi (mm. valtakunnalliset kyselyt)

4.2. Maakunnallinen ELO-johtoryhmä

Etelä-Savon ELO-johtoryhmän yhtenä tehtävänä maakunnallisessa Ohjaamossa on suunnata sekä nuorille että kaikenikäisille tarkoitettua Ohjaamo-toimintaa (lisätietoja: <https://bit.ly/2EdHTPS> ja <https://bit.ly/2EdHTPS>). Uudessa maakunnassa on tarkoitus, että ELO-johtoryhmän Ohjaamo-tehtävää hiotaan vielä yhdessä tarkemmaksi. ELO-johtoryhmän tehtävänä maakunnallisessa Ohjaamossa on mm.

- toimia nuorten Ohjaamon ja kaikenikäisten Ohjaamo-tyyppisen toiminnan johtoryhmänä ohjausryhmän tapaan
- suunnitella resurssit (budjetti, henkilöstön osaaminen ja määrä, menetelmät, tilat, välineet, toiminnan laajuus ja laatu, tiedonkäsittely ja -siirto)
- käsitellä strategisesti merkittävät suunnitelmat, joilla on vaikutusta Ohjaamon kehittämiseksi
- tarjota Ohjaamolle suuntaviivat hyvien käytäntöjen onnistumiseksi
- kehittää maakunnallista Ohjaamo-toimintaa asiakkaiden hyväksi
- antaa lausuntoja ja suosituksia Ohjaamo-toiminnasta ja siihen liittyvistä asioista
- kehittää arviointia asiakaslähtöisesti ja arvioida Ohjaamo-toiminnan laatua ja määrää
- kannustaa Ohjaamo-toimijoita omaan arviointiin kehittämällä esim. motivaatioteoriaan ja muihin vastaaviin kytkeytyviä arvioinnin menetelmiä
- kannustaa verkostoja ja osaamiskeskittymää luomaan edelläkävijyyttä.

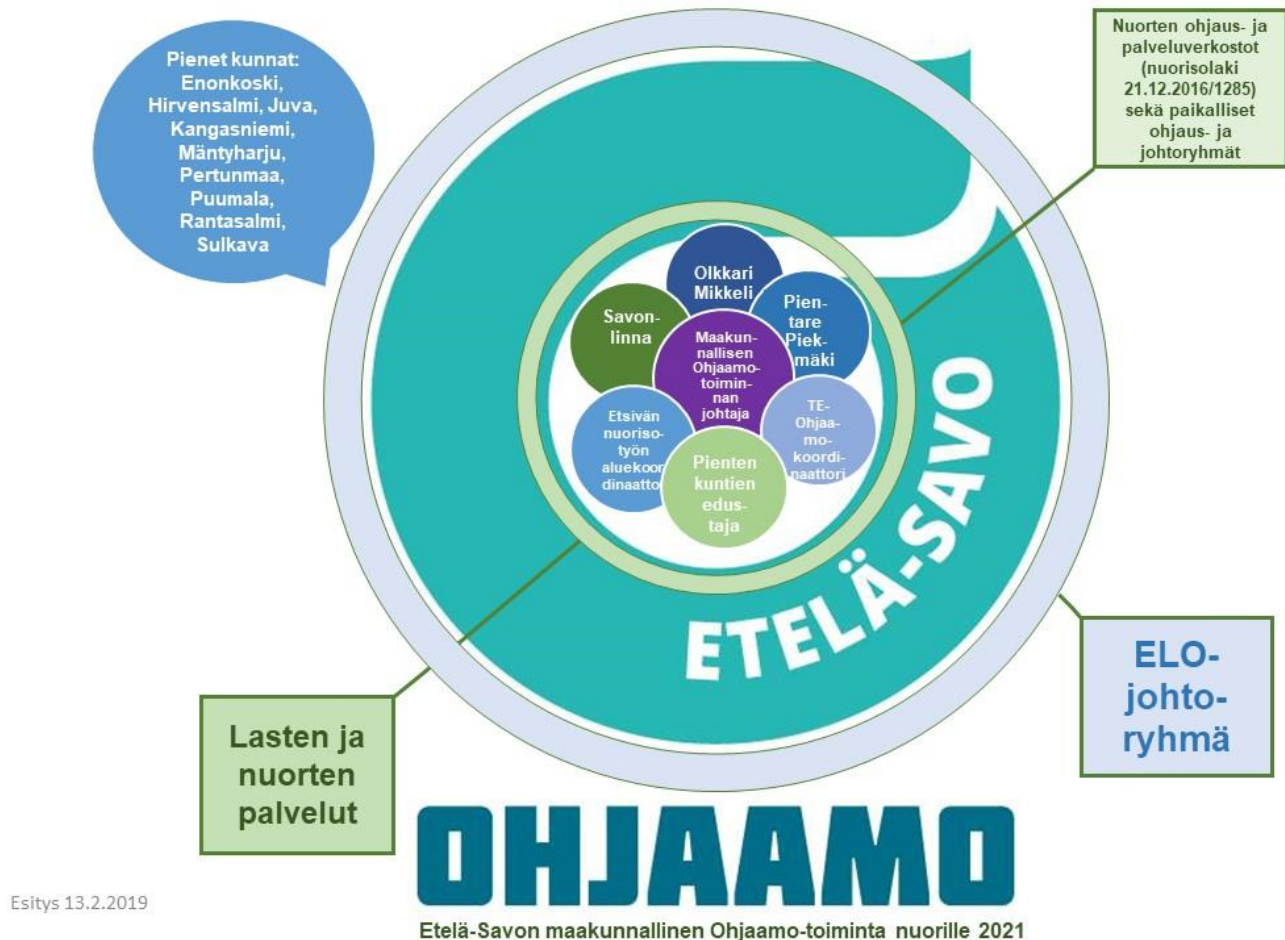
ELO-johtoryhmä on Ohjaamon ylin koordinoiva elin. Nuorten Ohjaamoa koordinoi operatiivisesti Ohjaamo-toiminnan johtaja, jonka esimies on maakunnassa, luultavimmin toiminnan kehittämisen, aluekehittämisen, kasvupalvelujen tai vastaavaan teemaan kiinteästi liittyvässä organisaation osassa.

4.3. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto

Lähes kaikissa Etelä-Savon kunnissa toimivat käytännössä nuorten ohjaus- ja palveluverkostot sekä lasten ja nuorten palvelujen kokonaisuudet. Niiden toiminta jatkaa ennallaan kunnissa tukien Ohjaamon toimintaa kunnan lasten, nuorten ja perheiden palveluja tuottavien kanssa yhdessä. Kunnissa nuorten ohjaus- ja palveluverkostot perustuvat nuorisolakiin (nuorisolaki 21.12.2016/1285). Verkoston tehtävänä on

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Yksittäinen organisaatio ei voi viedä Ohjaamo-toimintaa yksinään eteenpäin, vaan olennaista on katsoa nuorten palveluita kokonaisuutena. Maakunnallisen Ohjaamo-toiminnan tueksi on hyvä kirkastaa kuntien ja kaupunkien nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtäviä ja toimintatapoja, jotta ne tukevat myös maakunnallista yhteistä työtä ja päinvastoin. Kunnissa on lisäksi paikallisia muita verkostoja sekä esim. ohjaus- ja johtoryhmiä, jotka määrittelevät kunnan nuorten palveluita.

Esitys 13.2.2019

Etelä-Savon maakunnallinen Ohjaamo-toiminta nuorille 2021

Kuva 6: Etelä-Savon maakunnallinen Ohjaamo-toiminta pelkistettynä

5. Sopimus pohjainen Ohjaamo-toiminta

Nykyiset Ohjaamot ovat pitkälti sopimus pohjaisia, mutta niiden sopimukset ovat osin kirjallisia, osin suullisia, osin erilaisia eri viranomaisten kesken ja pääosin myös suljettuja. Tilannetta selventäisi lähes allianssi-mallin mukainen tavoitteellisempi sopimus pohjainen toiminta uudessa maakunnassa.

Allianssi-tyyppistä sopimusmallia voidaan soveltaa myös maakunnallisessa Ohjaamossa. Allianssin perusajatuksena on, että yhteistä ovat tavoitteet, ansaintamalli, organisaatio, päätöksenteko, jatkuva kehittäminen ja luottamuksen rakentaminen. Allianssissa riski jaetaan ja toiminta perustuu läpinäkyvyydelle ja avoimuudelle sekä yhteisille päätöksille. Allianssin ominaisuuksina pidetään **ydintiimiä**, yhteistä riskiä ja palkkiota, yhteisiä ratkaisuja ja riitojen välttämistä (ks. <https://bit.ly/2DIJu9L>).

Allianssin tyyppinen sopimisen onnistuminen edellyttää viittä asiaa Ohjaamo-toimintaan sovellettuna eli perustetaan yhteinen Ohjaamo-koti, kullekin vaiheelle asetetaan yhteiset tavoitteet ja Ohjaamo-työlle yhteiset tavoitteet, määritellään selkeästi keskeiset onnistumisen mittarit, järjestetään työpajoja Ohjaamon tekijöiden ja kumppaneiden osallisuuden lisäämiseksi ja valitaan yhteinen viestintäjärjestelmä.

Allianssin tapainen sopiminen tarkoittaisi maakunnallisessa Ohjaamossa sitä, että

- sopimuspohjaisuus muutetaan yhteiseksi sopimukseksi viranomaisten eli maakunnan, kuntien, muiden viranomaisten, järjestöjen ja mahdollisten yritysten kesken
- jokainen Ohjaamo-kotiin osallistuva antaa panosta eli resurssia sovittuun verran
- ratkaisut käynnistyneessä maakunnallisessa Ohjaamossa tehdään allianssin yhteisinä
- tavoitteet sovitaan yhdessä mittariston kanssa sellaisiksi, että kaikki osalliset voivat ne hyväksyä osana sopimusta
- viestintä ja koko toiminta perustuu avoimuuteen
- Ohjaamon organisoituminen tukee toimijoiden osallisuutta, asiakkaiden eli nuorten toiveiden mukaista toimintatapaa ja kumppaneiden kanssa jaettavaa yhteistä toimintaa.

Kokonaisuudessa allianssi-mallin tapainen sopiminen veisi nykyistä Ohjaamon toiminta-ajatusta huomattavasti eteenpäin avoimuuden, yhdessä tekemisen ja päättämisen ja jaetun riskin suuntaan. Allianssi-tyyppisessä sopimusmallissa nykyisentyypinen ELO-johtoryhmä olisi muuttunut yhdessä valittuihin jäseniin ja samalla tehtäviin tukemaan nykyistä enemmän Ohjaamoja. Nuorille tämä näkyisi paitsi Ohjaamon edustuksellisenä niin myös vapaamuotoisena vaikutusmahdollisuuksien lisäämisenä päätöksentekoon, strategiseen suuntaamiseen ja toiminnan kehittämiseen.

5.1. Mitä tavoitellaan maakunnallisessa Ohjaamo-toiminnassa ja koordinoinnissa?

Toiminnan tavoitteena maakunnallisessa Ohjaamossa on luoda kiinteä asiantuntijaverkosto, jonka kautta luodaan **osaamisen keskittymä**, jossa yhteistyötahot työskentelevät yhdessä. Kustakin yhteistyöorganisaatiosta on edustus eri työryhmissä, joiden kautta verkosto toimii. Keskeinen toimintamuoto on verkostomainen yhdessä tekeminen ja yhdyspintojen hyödyntäminen. Verkostolla ei ole ulkopuolista rahoitusta eikä omia hankkeita. Toiminta on muotoutunut kirjallisiin ja suullisiin sopimuksiin, joilla sopijaorganisaatiot ovat osoittaneet erilaisiin työryhmiin parhaimmat asiantuntijansa. Maakunnallisen Ohjaamo-toiminnan keskeisenä tavoitteena on nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työelämäänsä ohjaus ja valmennus ja muita työllistymistä edistävien palveluiden kehittäminen ja toteuttaminen.

Toisin sanoen maakunnallinen Ohjaamo olisi kokonaisuudessaan osaamisen keskittymä, jonka alla toimii fyysisesti kolme Ohjaamoja eli kaupunki-Ohjaamoja. Sopimuksen avulla Ohjaamoksi on liitetty osaamiskeskittymä, joka tuottaa palveluita, jotka puolestaan tukevat Ohjaamo-toimintaa. Maakunta toimisi palvelun järjestäjänä, ja osaamisen keskittymä tuottaisi palvelut. Osaamiskeskittymässä toimii asiantuntijaverkosto ja se hyödyntää erilaisia yhdyspintoja palveluissa. Osaamiskeskittymä tekee yhteistyötä kuntien kanssa sopimuksen perusteella. Palvelut tuottaisi näillä näkymin maakunta itse. Osaamisen keskittymä olisi samalla laajempikin oppimisen ja ohjauksen keskittymä, jossa olisi mukana myöhemmin erikseen esitettäviä toimintoja, esim. Ohjaamo-tyyppinen palvelu muillekin kuin nuorille, ohjauksen ja oppimisen lisä- ja täydennyskoulutus, strateginen ja toimenpanon menetelmien innovointi jne.

Maakunnallista Ohjaamo-toimintaa johtaa ja koordinoi maakunnallinen Ohjaamo-toiminnan johtaja. Nykyisissä kaupunki-Ohjaamoissa on edelleen Ohjaamo-päälliköt johtamassa paikallista Ohjaamo-toimintaa.

5.2. Rajapinnat kasvu-, sote- ja sivistyspalveluissa ja kuntien palveluissa

Olennaista on tarkastella nuorten palveluja kokonaisuutena nuorten näkökulmasta. Kun puhutaan monialaisesta palvelusta, sen tulisi käytännössä kattaa kaikki mahdolliset nuorten palvelut yhdestä paikasta tarjottuna ilman kynnyksiä. Maakunnallinen Ohjaamo-toiminta on juuri tällaista toimintaa. Tätä tulee tarkastella laajemmin useissa maakunnan valmisteluryhmissä vielä lisää.

5.3. Sähköiset järjestelmät

Ohjaamon ideana on, että nuori itse valitsee, toimiiko hän anonyymisti vai muutoin. Samoin on kyse asiakkuudessa. On oltava myös vaihtoehtoisia tapoja pitää yhteyttä Ohjaamon nuoriin ja työskennellä heidän parhaaksi.

Kaupunki-Ohjaamoista Mikkeli ja Pieksämäki käyttävät Ohjaamo-toiminnasta tiedottamiseen ja tiedonjakamiseen sekä työskentelyssä nuorten kanssa maakunnallista Po1nt.fi-palvelua ja -verkostoa. Po1nt.fi-verkostossa on mukana kaksitoista Etelä- ja Pohjois-Savon kuntaa. Siihen on pienten kuntien helppo liittyä mukaan.

Maakunnallinen Ohjaamo edellyttää, että jokaisessa kaupunki-Ohjaamossa ja pienessä kunnassa olisivat tietyt samat sähköiset menetelmät ja järjestelmät yhteisessä käytössä. Näistä nykyinen Po1nt.fi sopii hyvin tähän tarkoitukseen.

Muiden yhteisten järjestelmien käytöstä sovitaan yhdessä myöhemmin.

5.4. Kehittämisote ja arviointi

Maakunnallisen nuorten Ohjaamon kehittämisen lähtökohta on jatkuva kehittämisote ja kehittävä arviointi. Ohjaamot Suomessa ovat saaneet nopeasti vankan jalansijan, koska nuorisotakuun näkyvimpänä tuloksena Ohjaamot ovat pystyneet käytännössä tarjoamaan nuorille heidän näköistään palvelua nuorten itsensä kehittämänä. Siksi Ohjaamon toiminnan tavoitteena tulee olla laadukkaaseen ja monipuoliseen arviointitietoon perustuva kehittäminen sekä toiminnassa mukana olevien nuorten antama palaute.

Arvioinnin ajatuksena tulisi olla kehittämisenäkökulma, miten nuorille tärkeät asiat saadaan nimenomaan nuorten kokemusten kautta rullaamaan laadukkaasti. Tällä hetkellä Ohjaamoiden itsearviointipohja on hyvä, mitä tulisi hyödyntää lisää tulevaisuudessa.

5.5. Budjetti

Maakunnallisen Ohjaamon kehittämiseksi vuonna 2021 voidaan varata budjettiin maakunnallisen Ohjaamo-toiminnan johtajan palkka sekä lisäksi osaamisen kehittämiseksi ja tilaisuuksien järjestämiseksi tarvittavat resurssit.

6. Linkit ja lähteet

Linkit

Ohjaamo Olkkari Mikkeli: www.ohjaamoolkkari.fi

Ohjaamo Pientare Pieksämäki:

- <https://po1nt.fi/fi/kunnat/pieksamaki/ohjaamo-pientare/>

- <http://ohjaamot.fi/web/ohjaamo-pieksamaki/etusivu>

Ohjaamo Savonlinna:

Ohjaamon perusteet. TEM esitteet 6/2018: <https://bit.ly/2AO6wCz>

Lähteet

Antikainen, Janne & Auri, Elina & Lehtola, Ilkka & Lemponen, Virpi & Manu, Samuli & Nyman, Juho & Sireni, Maarit & Yli-Koski, Maria 2018: Maakuntauudistus ja vahvistuvat yhteistyörakenteet sivistyksessä ja hyvinvoinnissa (HYVINSIVI). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 58/2018. Syyskuu 2018.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285

(<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285#L3P9>)

Määttä, Mirja & Riikonen, Marja 2018: Ohjaamojen asiakaspalaute – syksy 2018. Kohtaamo-hanke 13.11.2018. Julkaistu verkossa osoitteessa <https://bit.ly/2RTudUv>.

Ratia, Sari-Anne 2018: Ohjaamo Olkkarin henkilökunnan kokemuksia moniammatillisesta Ohjaamo-yhteistyöstä. Opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavissa osoitteesta <https://www.theseus.fi/handle/10024/146321>.

LIITE

Käyntikerrat Etelä-Savon Ohjaamoissa

Vuosi	Olkkari Mikkeli	Ohjaamo Pientare	Savonlinna
2016	5296	689	*
2017	4039	786	*
2018	2723**	1194	418

**Käyntikertojen erilaisuus johtuu osin erilaisista tilastointimenetelmistä. Ohjaamo Olkkarissa käyntimäärän vähentyminen vuonna 2018 johtuu siitä, että vesivahingon takia helmikuusta 2018 Ohjaamo on ollut evakossa. Ohjaamon tilat on hajautettu kahteen eri tilaan ja käytössä on ollut väistötilat. Esimerkiksi yksilöasiakas- ja ryhmätoimintoihin ei ole ollut soveltuvia tiloja. Lisäksi nuorisotilojen toiminnan asiakasmäärät on jätetty laskennasta maaliskuusta 2018.

* Ei tietoja näiltä vuosilta.

Tiedot perustuvat valtakunnallisesti kerättyyn NuTi-tilastoon. Paikan päällä asiointiin käyntikertojen lisäksi seurataan esim. puhelinasiointia sekä ryhmätoimintoja (infotilaisuudet, teemalliset tilaisuudet, muiden järjestämät tilaisuudet, tutustuminen palveluun, palvelun ulkopuolella järjestetty tapahtuma tai tilaisuus tai työpaja).